

DET GAMLE TESTAMENTES
HISTORISKE BØKER

---

1. Det ER historie...

- ❖ Det forventes at fortellingene blir tatt som sannhet.
- ◆ "Derfor kaller man brønnen for Lahai-Ro'i-brønnen. Den ligger mellom Kadesj og Bered." (1 Mos 16,14)
- ◆ Kontrast: "Det var det tolvte regjeringsåret til Nebudkadnesar, som regjerte over Assyrerne i den store byen Ninive. (Judit 1:1)

---

2. ...men teologisk historie

- ❖ “Historie” er et nyere gresk ord. Bibelsk historieskriving er ikke moderne historieskriving.
- ❖ Hendelsene presenteres som at de faktisk skjedde, men fortellingene i GT er “mer enn historie”.
- ❖ Tolkningene er like viktige som selve hendelsene. Teologi er viktigere enn kronologi.

Samuel - Kongebøkene

Ditt hus og ditt kongedømme skal stå fast til evig tid for mitt ansikt, og din trone skal stå støtt til evig tid.

(2 Sam 7,16)

Velsignet være Herren din Gud, som hadde slik godvilje for deg at *han ga deg Israels trone.*

(1 Kong 10,9)

Krønikebøkene

Jeg vil for alltid sette ham over mitt hus og mitt rike, og hans trone skal stå støtt til evig tid.

(1 Krøn 17,14)

Velsignet være Herren din Gud, som hadde slik godvilje for deg at *han satte deg på sin trone som konge for Herren din Gud.*

(2 Krøn 9,8)

---

3. Teologi er viktigere enn kronologi

- ❖ 1 Sam 28:4, 29:1 og 29:11 viser at kap 28 og 29 ikke er kronologiske. Hvorfor velger forfatteren å gjøre det?
- ❖ Krigen begynner mens vi leser kap 30. Skjer ca. samtidig med kap 28.
- ❖ Forfatteren vil få fram kontrasten mellom Saul og David.

	Saul (kap 28)	David (kap 30)
Krise	Redd når han ser filisternes hær.	Sliten, fortvilet, truet med å bli steinet.
Løsning	Søkte råd hos Gud, deretter råd hos en spåkvinne.	Søker styrke hos Gud, trolig før han søkte råd hos Gud.
Amalekittene	Samuel nevner at Saul mistet tronen pga dem.	David fullfører Guds dom over dem.
Relasjon med Gud?	Nei - og heller ikke i stand til å finne ut Guds vilje lenger.	Ja - og søker stadig råd hos Gud

---

4. Bevisst struktur

Eksempel 1: 1 Sam 24-26

- ❖ 1 Sam 25 har en funksjon mellom parallellhistoriene i kap 24 og kap 26.
- ❖ Alle tre gangene er det en teologisk grunn som gjør at David ikke tar liv.
- ❖ Maon og Karmel (25:2) gir assosiasjoner til Saul (23:24-25, 15:12).
- ❖ Kap 26 bygger på kap 24. Det er en grunn til likhetene, så vi kan se karakterutviklingen hos David.

Nabal = Saul

- ❖ Rike personer
- ❖ Nekter å anerkjenne David
- ❖ De er isolert fra sine nærmeste (22:8, 25:17, 19)
- ❖ De kaller David “Isai-sønnen”
- ❖ Saul sier han har vært “uklok” i 26:21 (ikke ‘nabal’)

David's lærdom

Kap 24

Blir pushet til å drepe Saul, skjærer av en flik av kappen, angrer veldig etterpå.

Kap 25

David har tenkt å drepe Nabal men stoppes av Abigajil. David ser hva det hadde ført til og er glad. Gud tar livet av Nabal.

Kap 26

David vet på forhånd at han ikke vil drepe Saul.

Virker litt usikker på hva som er rett å gjøre.

Lærer hva som skjer hvis han overlater det til Gud

Sikker på at Gud vil ta seg av Saul.

Eks 2: 2 Sam 21-24

A. Guds vrede mot Israel (21:1-14)

B. Davids helter (21:15-22)

C. Davids lovsang (ch 22)

C'. Davids siste ord (23:1-7)

B'. Davids mektige menn (23:8-39)

A'. Guds vrede mot Israel (24:1-25)

Eks 3: Nehemja

År	Kap	Hendelse
539-516	Esra 1-6	Templet bygges opp igjen
458	Esra 7-8	Esra kommer med gull, sølv og utstyr til templet
	Esra 9-10	Esra oppløser blandingsekteskap
446-445	Neh 1-7	Nehemja bygger opp igjen muren
	Neh 8-10	Esra bygger opp igjen folket
	Neh 11	Nehemja bygger opp igjen samfunnet
Etter 433	Neh 12	Muren innvies
Etter 433 (før kap 12)	Neh 13	Nehemjas reformer

Nehemjas bønn		Kapittel	
1,7	Vi har handlet ille mot deg og ikke holdt budene, forskriftene og lovene som du ga din tjener Moses.	Kap 8	Esra leser opp loven
1,9a	Men hvis dere vender om til meg...	Kap 9	Folket bekjenner sin synd
1,9b	...og holder budene mine og lever etter dem...	Kap 10	Folket vil leve etter loven

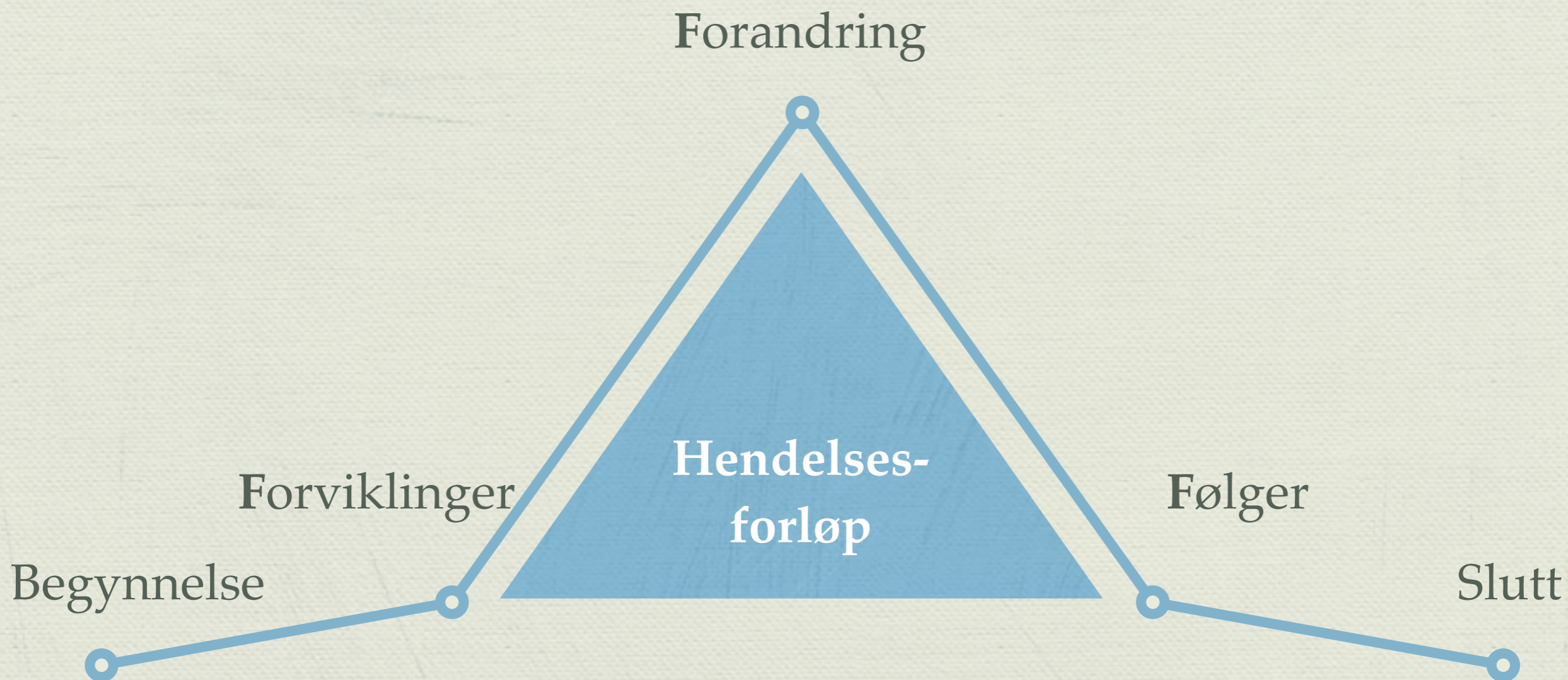

Begynnelsen av en episode: Nødvendig bakgrunnsinfo

- ❖ 1 Mos 16,1 - "Sarai, Abrams kone, fødte ham ingen barn. Men hun hadde en egyptisk slavekvinne som het Hagar."
- ❖ 1 Mos 18,1 - "Herren viste seg for Abraham i Mamres eikelund en gang han satt i teltåpningen da dagen var på det varmeste."
- ❖ 1 Sam 28,3-6 - "Nå var Samuel død. Hele Israel hadde holdt sørgehøytid over ham, og de hadde gravlagt ham i Rama, hjembyen hans. Saul hadde drevet ut av landet dem som mente fram gjenferd og spådomsånder. Filisterne samlet seg, dro til Sjunem og slo leir der. Saul samlet hele Israel og slo leir på Gilboa-fjellet. Men da Saul så filisternes leir, ble han redd, og hjertet hans skalv. Han ba Herren om råd, men Herren svarte ham ikke, verken i drømmer eller ved urim eller gjennom profeter."

Struktur

---

1 Mos 11,1-9

Hele jorden hadde samme språk og samme ord. 2 Da de brøt opp fra øst, fant de en bred dal i landet Sinear og slo seg ned der. 3 De sa til hverandre: «Kom, så lager vi teglstein og brenner dem harde!» De brukte tegl til byggestein og jordbek til bindemiddel. 4 Og de sa: «Kom, la oss bygge oss en by og et tårn som når opp til himmelen, og skaffe oss et navn så vi ikke blir spredt ut over hele jorden!» 5 Da steg Herren ned for å se på byen og tårnet som menneskene bygde. 6 Herren sa: «Se, de er ett folk, og ett språk har de alle. Og dette er det første de gjør! Nå vil ingen ting være umulig for dem, uansett hva de bestemmer seg for å gjøre. 7 Kom, la oss stige ned og forvirre språket deres så den ene ikke forstår den andre!» 8 Så spredte Herren dem derfra ut over hele jorden, og de holdt opp med å bygge på byen. 9 Derfor kalte de den Babel, for der forvirret Herren hele jordens språk. Og derfra spredte Herren dem ut over hele jorden.

---

5. Symbolikk har et teologisk poeng

Skapelsessymbolikk i Møteteltet i 2. Mos:

- Kjeruber (25,22; 26,1) vokter Eden (1 Mos 3,24)
- Inngang fra øst (26,22; 1 Mos 3,24)
- ‘Herren sa til Moses’ 7 ganger = 7 skapelsesdager
  - 7. gang: hvile på sabbaten
    - “...men den sjuende dagen hvilte han og pustet rolig ut.” (31,17 avslutter instruksene)
    - “...den sjuende dagen hvilte han fra hele det arbeidet han hadde gjort.” (1 Mos 2,2)
- Prestevigselen varte 7 dager (29,35)
- Uttrykket ‘Guds Ånd’ (31,3) nevnes ellers bare i 1 Mos 1,2.

1 Mosebok

“Så var himmelen og jorden fullført”
(1 Mos 2,1)

“Gud velsignet dem”
(1 Mos 1,22.28)

“Gud så på alt det han hadde gjort, og se,
det var svært godt!”
(1 Mos 1,31)

“Den sjuende dagen fullførte Gud det
arbeidet han hadde gjort”
(1 Mos 2,2)

2 Mosebok

“Slik ble alt arbeidet på boligen,
telthelligdommen, fullført.”
(2 Mos 39,32)

“Moses velsignet dem”
(2 Mos 39,43)

“Moses så på alt det som var gjort, og se, de
hadde gjort det slik Herren hadde befalt.”
(2 Mos 39,43)

“Slik fullførte Moses arbeidet”
(2 Mos 40,33)

---

5 Mos 12,9-11

- ❖ Ennå er dere ikke kommet fram til hvilen, til den eiendom som Herren din Gud vil gi deg. Nå skal dere gå over Jordan og bosette dere i det landet som Herren deres Gud vil gi dere til eiendom. Han skal la dere finne hvile og *få fred for alle fiender omkring*, slik at dere bor trygt. Da skal dere komme med alt det jeg pålegger dere, til det stedet som Herren deres Gud velger ut, og der han lar sitt navn bo: brennofrene og slaktofrene deres, tienden og gavene dere bærer fram, og alle de offer som dere selv har gitt Herren løfte om.
- ❖ 2 Sam 7:1: “Herren hadde gitt ham fred for alle fiendene rundt omkring.”

---

6. “Stort språk” i krigsbeskrivelser

- ❖ *Jeg krever amalekittene til regnskap for det de gjorde mot israelittene da de dro opp fra Egypt. De sperret veien for dem. Dra nå ut og slå amalekittene. Slå alt som tilhører dem, med bann. Spar ingen. Drep menn og kvinner, småbarn og spedbarn, okser og sauer, kameler og esler! (v. 1 Sam 15,2-3)*
- ❖ *Hele folket slo han med bann og hogg dem ned med sverd. Men Saul og hans menn sparte Agag og det beste av småfeet og storfeet, gjøfeet og lammene. (1 Sam 15,8-9)*
- ❖ *David og mennene hans dro ofte ut på plyndringstokt blant gesjurittene, girsittene og amalekittene. (1 Sam 27,8)*

2 Mos 23,23-33

Jeg vil *utslette dem* (v. 23)

Jeg skal få alle fiendene dine til å snu ryggen til deg og *flykte* (v. 27)

Bisvermer skal *jage* [dem] bort for deg (v. 28)

Jeg vil ikke *drive dem ut* før det er gått ett år (v. 29)

Litt etter litt vil jeg *drive dem bort* for deg (v. 30)

Du skal *drive dem bort* foran deg (v. 31)

De må *ikke bli boende* i landet ditt (v. 32)

GTs historiske bøker

---

7. Repetisjoner har et poeng.

- ◆ Viktige temaer får mye plass, f.eks. 2. Mos 25-40.
- ◆ Påminnelse av viktig stoff
- ◆ Viktigere i en muntlig kultur

8. Utelatelser skjer. 2 Mos 2,1-2: “Det var en mann av Levis hus som giftet seg med en levitt-datter. Kvinnen ble med barn og fødte en sønn.” Både Aron og Miriam var eldre (4. Mos 26,59).

9. Gud “menneskeliggjøres” (antropomorfisme):

- ◆ 2 Mos 2,24: “Gud hørte hvordan de stønnet, og Gud husket sin pakt...”
- ◆ 2 Mos 3,16: “Jeg har holdt øye med dere og med alt som ble gjort mot dere i Egypt...”

---

10. Sjeldent moralske kommentarer

- ❖ “Showing vs. telling”
- ❖ Mest “showing” i GT: Det fortelles hva som skjedde uten at det betyr at Gud gikk god for det. Forventes at leserne kan Moseloven og kan bedømme selv.
- ❖ “Telling”:
  - ❖ *Men det David hadde gjort, var ondt i Herrens øyne. (2 Sam 11,27)*
  - ❖ *Mannen het Nabal og hans kone Abigajil. Hun var en klok og vakker kvinne, men mannen var vrang og ond i all sin ferd... “Bry deg ikke om den ondsinnede Nabal, herre. For som han heter, slik er han. Nabal, ‘dåre’, heter han, og full av dårskap er han.” (1 Sam 25,3.25)*

Gerald Wheeler: "Ancient Egypt's Silence About the Exodus"

- ❖ Det egyptiske uttrykket for å skrive, *medu netcher*, betyr 'gudenes ord'. Skrevne ord var gudenes menneskelige motpart og hadde dermed gudenes krefter.
- ❖ Egypterne trodde at hvis noe ble skrevet ned, kunne man få det til å skje flere ganger ved hjelp av magi.
- ❖ Og motsatt: En bevisst avgjørelse om ikke å skrive ned noe, eller å viske ut noe som var skrevet, betydde at det ville være som om hendelsen aldri hadde funnet sted.

---

11. De er ærlige

- ❖ Sannheten skal fram, den dekkes ikke til.
- ❖ Til og med David får gjennomgå. Ikke vanlig i andre kulturer å ta med det negative, spesielt kongen ble alltid fremstilt positivt.
- ❖ Forskjell: I GT er det Gud som er helten, ikke mennesker. Det er *hans* historie vi leser.

Oppsummering

---

1. Det ER historie...
2. ...men teologisk historie
3. Teologi er viktigere enn kronologi
4. Bevisst struktur
5. Symbolikk har et teologisk poeng
6. Stort språk i krigsbeskrivelser
7. Repetisjon har et poeng
8. Utelatelser skjer
9. Gud "menneskeligjøres"
10. Sjeldent moralske kommentarer
11. De er ærlige